

**ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
В.І. ВЕРНАДСЬКОГО**

**Навчально-науковий гуманітарний інститут
Кафедра психології, філософії та суспільних наук**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор навчально-наукового
гуманітарного інституту

 Сергій ГУБАРЄВ

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СОЦІОЛОГІЯ**

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

галузь знань 23 Соціальна робота

спеціальність 231 Соціальна робота

освітньо-професійна програма Соціальна робота

форма(и) навчання денна та заочна

КИЇВ 2025

РОЗРОБНИК силабусу: кандидат політичних наук, доцент кафедри державно-правових і гуманітарних дисциплін

(підпис)

Алла Шаповалова

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри державно-правових і гуманітарних наук
Протокол № 1 від 28.08.2025 року

Завідувач кафедри

Зореслава ЗАХОЖАЙ

Гарант освітньо-професійної програми 231 Соціальна робота
(кандидат педагогічних наук, доцент)

Світлана КОПИЛОВА

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну	
1. Назва навчальної дисципліни, код в ОПП	Соціологія, ОК2.5 в ОПП
2. Статус навчальної дисципліни	Обов'язкова дисципліна циклу професійної підготовки
3. Рік навчання, семестр у якому викладається дисципліна	1-й рік навчання, 2 семестр
4. Обсяг навчальної дисципліни (кількість кредитів, загальна кількість годин (аудиторних за видами занять, самостійної роботи здобувача вищої освіти)	4 кредиту ЄКТС (120 год), з них: 40 год аудиторного навантаження (20 години лекційних, 20 години семінарських) та 80 годин самостійної роботи.
5. Вид підсумкового (семестрового) контролю	залік
6. Інформація про консультації	Запитом здобувача вищої освіти в онлайн форматі
7. Мова викладання	українська
8. Прізвище, ім'я, по батькові викладача (науковий ступінь, вчене звання, посада)	Шаповалова Алла Миколаївна (доцент, кандидат політичних наук, доцент кафедри філософії та історії) Кудря Ігор Георгійович, доктор наук, доцент кафедри психології, філософії та суспільних наук
9. Контактна інформація викладача	shapovalova.alla@tnu.edu.ua 067-138-91-33
10. Посилання на силабус на вебсайті Університету	
2. Опис навчальної дисципліни	
Анотація дисципліни	Вивчення дисципліни «Соціологія» дає можливість здобувачеві вищої освіти ознайомитися з різноманітними науковими підходами, концепціями і принципами вивчення особистості, які значною мірою поглиблюють розуміння природи особистості та її поведінки. Особлива увага при вивченні дисципліни приділяється аналізу різних підходів, поглядів і позицій як зарубіжних і вітчизняних вчених щодо розвитку і формування особистості.

Мета, завдання та цілі вивчення дисципліни	Метою курсу є: формування у майбутніх спеціалістів соціологічного уявлення про суспільство як цілісну систему; формування вміння розбиратися в структурних елементах суспільства та зв'язках людини з соціумом.
---	---

	Завданнями вивчення дисципліни «Соціологія» є: надання цілісного уявлення про специфіку соціологічного знання, його об'єкт і предмет, про історію зарубіжної і вітчизняної соціології, про перспективи її подальшого розвитку; формування соціологічних знань про місце і роль соціальних факторів і соціальних інститутів у житті суспільства, здібність органічно пов'язувати соціологічні знання зі складними соціально-економічними та соціально-психологічними проблемами сучасного соціуму; опанування пізнавальних можливостей і перспектив соціологічного підходу до аналізу різних типів поведінки особистості в суспільстві постмодерну; формування системи навичок в організації та проведенні конкретно-соціологічних досліджень та ефективному використанні їх результатів у практичній діяльності, для покращення соціально-психологічного клімату у трудових колективах.
Препозит	Історія України, Теорія та історія соціальної роботи
Постпозит	Соціологія громадської думки
Формат проведення дисципліни	Під час навчання використовуються наступні форми та методи: презентації, бесіди і дискусії, схеми, відео матеріали, навчальні фільми, індивідуальні науково-дослідні завдання, розв'язання практичних задач, кейсів. Віртуальне навчальне середовище, яке використовуватиметься у разі роботи в дистанційному режимі на єдиної платформі Google Suite Education; через Google Classroom. У дистанційному режимі лекції / практичні / семінарські заняття будуть проведені за допомогою програм електронної комунікації Google Meet.

	Поточна комунікація з викладачем здійснюється через Classroom, корпоративну пошту, а також у месенджерах Telegram і Viber.
--	--

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

ЗК8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій

ЗК9. Здатність до самоосвіти, удосконалювання й розвитку професійного, інтелектуального і культурного рівня

ЗК10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, оцінювати повноту та можливості її використання.

ЗК15. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо

Спеціальні компетентності

СК2. Здатність прогнозувати перебіг різних соціальних процесів

СК4. Здатність до аналізу соціально-психологічних явищ, процесів становлення, розвитку та соціалізації особистості, розвитку соціальної групи і громади

СК7. Здатність до співпраці у міжнародному середовищі та розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці

СК10. Здатність розробляти шляхи подолання соціальних проблем і знаходити ефективні методи їх вирішення

СК12. Здатність ініціювати соціальні зміни, спрямовані на піднесення соціального добробуту

Програмні результати навчання

РН1. Вміння здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних завдань і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами.

РН4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу соціальної проблеми

РН8. Критично аналізувати й оцінювати чинну соціальну політику України, соціально-політичні процеси на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях

РН10. Аналізувати соціально-психологічні процеси в малих та великих групах

РН21. Демонструвати толерантну поведінку, виявляти повагу до культурних,

релігійних, етнічних відмінностей, розрізняти вплив стереотипів та упереджень

3. ТЕМАТИКА ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Номер та назва розділу, теми, перелік основних питань	Вид навчального заняття	Форми і методи контролю знань	Кількість годин
Змістовий модуль I. Соціологія як наука про суспільство Тема 1. Соціологія як суспільна та гуманітарна наука Об'єкт, предмет і метод наукових досліджень. Типи пізнання соціальної реальності. Історичні умови виникнення соціології. Місце соціології у системі соціально-гуманітарних наук. Структура соціології. Рівні соціології. Функції соціології. Галузева соціологія. Тема 2. Теоретичний вимір соціології	лекція	Вхідний контроль	2

Основні теоретичні підходи до вивчення суспільства. «Соціальна фізика» О. Конта. Органічна соціологія Г. Спенсера. Соціологічні погляди К. Маркса. Рациональний підхід М. Вебера. Соціологічна теорія Е. Дюркгейма. Соціологічні ідеї В. Парето. Системний підхід Т. Парсонса. Теоретичне надбання Р. Мертона. Соціальна стратифікація П. Сорокіна. Теорія конфліктів Р. Дарендорфа та Л. Козера. Тема3.Суспільствоякціліснасистема. Рівні соціальної реальності. Теорія походження суспільства (інструментальна, сексуальна, кратична, гендерна, семантична). Наукові трактовки суспільства. Механічний підхід. Біосоціальний підхід. Соціальна система. Система теорія Т. Парсонса. Типи соціальних систем. Традиційне, індустріальне та постіндустріальне суспільство. Соціальна революція та соціальний прогрес. Руйнування суспільства. Аномія. Тема4.Соціальнаструктурата стратифікація. Сутність соціальної стратифікації. Історичні типи стратифікації. Виміри стратифікації.Бідність і нерівність.Вимір бідності. Рівень життя. Соціальна структура: статуси і ролі. Соціальні групи і спільноти. Типи соціальних структур Соціальна мобільність, її види. Міграція.	Лекція	співбесіда блиц-опитування	2
	Семінар	виконанняписьмових самостійних завдань	2
	Лекція	ПоточнийконтрольУсн е опитування	2
	Лекція	Презентаціялекції	2
	Семінар	Виконання письмових самостійних завдань	2
	Лекція	Поточнийконтроль, усне опитування	2
	Семінар	Модульний (тестовий)контроль	4
ЗмістовиймодульII.Галузеві напрямки соціології			
Тема5.Соціологіякультури Соціологічне розуміння культури. Структурні компоненти культури. Складові частини і моделі будови культури. Динаміка культури. Основні соціально-історичні типи соціокультурної регуляції. Традиційна регуляція в сучасному суспільстві. Ціннісно-нормативний механізм соціальної регуляції. Масова культура. Елітарна культура. Народна культура. Субкультури та молодь. Тема6.Соціологіяособистості	Лекція	Поточний контроль; інд.уснеопитування	2
	Семінар	Виконання письмових теоретичних та практичних завдань	2

Людина і особистість. Структура особистості. Теорії розвитку особистості. Соціальна динаміка особистості: соціалізація й активність. Суб'єкти та об'єкти соціалізації. Соціальна типологія особистості. Модальний та базисний типи особистості. Ціннісно-нормативний механізм соціальної регуляції. Девіантна та делінквентна поведінка: поняття, види. Теорії причин девіантної поведінки. Сутність і види соціального контролю. Тема7.Соціологіясім'їтамолоді Поняттяпропредметсоціологіїсім'їта гендерної соціології. Основні поняття гендерної соціології, гендерні ролі, проблеми гендерної соціалізації.Гендерні ідеали, стереотипи та тенденції їх змінювання в сучасному суспільстві. Сім'я і шлюб як соціальні інститути. Функції, структура і типи сімей. Демографічна політика та демографічна ситуаціявУкраїні.Молодь як специфічна соціально-демографічна група. Процес інтеграції молоді в суспільні структури. Девіантнаповедінкамолодітаїїсоціальнакорекція. Тема8.Соціологіяконфлікту Сутність і структура конфлікту. Проблема конфлікту в соціологічній традиції. Р.Дарендорф, Т.Парсонс. Проблема конфлікту в соціології М.Вебера.Конфліктідевіантнаповедінка: Е.Дюркгейм. Соціальна напруженість у теорії соціальної дії Т.Парсонса. Р.Дарендорф: конфлікт і модернізація суспільства. Типологія соціальних конфліктів. Управління конфліктами і форми їх розв'язування. Тема9.Соціологічнідослідження Соціальна інформація. Методологія соціологічного дослідження. Типи соціологічних досліджень. Кількісні та якісні дослідження. Інтерв'ю як вид опитування. Види інтерв'ю. Фокус-групи: мета, підготовка, проведення, аналіз. Анкетування: види, складанняанкети,обробкаданих.Види	Лекція	Презентаціялекції	2
	Семінар	Презентаціяесе	2
	Лекція	Поточнийконтроль, індивідуальне усне опитування	2
	Семінар	Виконання письмових теоретичних та практичних завдань	2
	Лекція	Поточнийконтроль, презентація доповідей, усне опитування	2
	Семінар	Виконання письмових самостійнихзавдань	2
	Лекція	Поточнийконтроль, усне опитування	2
	Семінар	Виконання письмових самостійних практичнихзавдань	2
	Лекція	Поточнийконтроль, усне опитування	2
	Семінар	Виконання письмових самостійних практичнихзавдань	2

анкетування. Програма соціологічного дослідження. Техніка соціологічного опитування. Вибірка та підходи до її формування. Похибка та дизайн-ефект.	Семінар-залік	Блиц-опитування Дискусія Захист індивідуальних робіт Модульний (тестовий) контроль	2
--	---------------	---	---

4. ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Структура дисципліни «Соціологія» передбачає 40 аудиторних години. Викладач повинен враховувати завдання курсу, забезпечуючи своєю діяльністю їх виконання, а також здійснювати контроль знань і консультативний супровід навчальної роботи студентів по ходу освоєння ними програми.

Програма розрахована також на поглиблену самостійну роботу бакалаврів. У лекціях викладаються лише вузлові питання і найбільш важливий матеріал, даються вказівки щодо вирішення практичних завдань і вивчення літератури, список якої додається до програми.

Оцінювання знань та підготовки студентів за дисципліною здійснюється відповідно до наступних критеріїв:

- знання понять іно-категоріального апарату курсу;
- володіння методами пошуку інформації; вміння відбирати та аналізувати інформацію при підготовці доповідей на семінарських заняттях, здатність сформулювати власну точку зору, логічність і доказовість викладу;
- вміння розв'язувати практичні завдання;
- ступінь використання нових знань, отриманих в рамках курсу, в процесі навчальної роботи і на іспиті;
- манера подачі матеріалу.

Методичні рекомендації студенту

Самостійна робота студента – це важливий етап підготовки фахівця. У процесі самостійної роботи студент має навчитися працювати з основними та додатковими джерелами, конспектувати їх; готувати відповіді на питання у вигляді тез та розширених конспектів; опанувати лекційний матеріал (розбиратися у сутності визначених концептів та понять, з'ясувати основні тези лекції, відповісти на основні та додаткові запитання за темою лекції тощо).

Прививчення навчальної дисципліни студентам пропонуються наступні види самостійної роботи:

- конспектування лекцій;
- підготовка до семінарських занять,
- виконання індивідуальних завдань (реферат та есе).

Підготовку до семінарських занять слід починати з вивчення відповідної глави підручника або відповідного конспекту лекцій. На наступному етапі підготовки необхідно ознайомитися з літературою до теми семінарського заняття. Після цього рекомендується скласти тези відповіді на

всі питань семінарського заняття.

Під час самостійної роботи студенти повинні працювати з основною та додатковою літературою за темами. Це вимагає від них вміння конспектувати відповіді як на окремі питання, так і загальні теми.

Важливу роль при роботі над літературою грає організація праці. Перш за все, читання монографії здійснюється на двох рівнях: первинний перегляд передбачає загальне ознайомлення - з титульним аркушем, змістом, передмовою, укладенням, покажчиками. Що стосується вивчення самого тексту, то основними методами тут є конспектування та реферування, тобто короткий виклад у письмовому вигляді змісту книги. При цьому слід пам'ятати, що як правило існує три основних види конспекту:

текстуальний - при якому конспектування робиться з незначними відхиленнями від тексту оригіналу, тобто виписуються найбільш важливі висновки та ідеї;

вільний конспект - в цьому випадку текст переробляється з урахуванням особистих індивідуальних, творчих особливостей студента, допускається виклад матеріалу власними словами, яке однак, не повинно змінювати загальний зміст твору;

зведений конспект - готується за різними джерелами з метою розкрити певне питання. У зведеному конспекті загальнюється зміст низки близьких за тематикою та змістом джерел в певній послідовності.

Під час самостійної роботи студенти повинні працювати з основною та додатковою літературою за темою дослідження. Це вимагає від них вміння конспектувати відповіді як на окремі питання, так і загальні теми. Особливу роль робота з літературою грає в процесі підготовки рефератів та наукового есе.

Реферат – це письмове робота науково-дослідницького формату, де стисло, оглядово викладається сутність певного наукового питання. Для підготовки реферату студенту необхідно опрацювати не менше 5 наукових джерел, чітко визначити (операціоналізувати) головні поняття теми, яку він досліджує, окреслити головні наукові підходи до її вивчення та стисло подати інформацію з проблемного питання.

Підготовка реферату сприяє поглибленню та закріпленню теоретичних знань з питань навчального курсу. Студенти набувають навичок самостійної роботи з літературою, навчаються порівнювати, аналізувати та систематизувати інформацію з різних галузей знань, мають можливість для порівняння їх з практичним досвідом. При виконанні самостійної роботи студенти користуються рекомендованою літературою та прикладами з власної практики, прагнучи, щоб конкретний матеріал був органічно пов'язаний з теоретичними положеннями.

Підготовка реферату вимагає опрацювання джерел (не менш 5), на основі яких студент формулює ставлення до визначеної проблеми та відображає його в письмовій формі. В рефераті повинні бути наступні частини: 1) вступ (0,5-1 сторінка), де визначена актуальність та головні завдання щодо вивчення даної проблеми; 2) основна частина (7-8 сторінок

тексту), де студент досліджує поставлену проблему; 3) висновки (до 1 сторінки тексту) – основні висновки з роботи та 4) список використаних джерел (не менш 10 найменувань). Реферат повинен бути написаний науковою мовою, мати в тексті посилання на джерела (цитати, статистичні дані) тощо.

Есе – це самостійний творчий, науковий і критичний розгляд різних поглядів щодо теми, внаслідок якого переконливо й аргументовано доводиться одна позиція – теза, заявлена у назві есе.

Основна частина тексту – власні думки, міркування, пояснення, аргументація, інтерпретації, які обґрунтовуються емпіричними даними або висновками інших дослідників.

Відповідно, **самостійна робота** студента складається з: 1) опрацювання лекційного матеріалу; 2) роботи з літературою; 3) підготовка реферату (до 10 сторінок, не менш 10 джерел у списку літератури); 4) підготовка есе (до 5 сторінок).

Підготовка до семінарських занять Плани

семінарських занять

Тема 1. Соціологія як суспільна та гуманітарна наука

1. Соціологія в системі соціальних наук
2. Соціологія та гуманітарні науки
3. Предмет та об'єкт соціології
4. Рівні та функції соціології

Література:

Основна:

1. Кузьменко, Т. М. Соціологія. Навч. посіб. К., 2019. С. 6-17.
2. Лукашевич М. П., Туленков М. В. Соціологія: загальний курс. К., 2011
3. Соціологія: підручник / Заред. докт. соціол. наук, проф. В. М. Пічі.

Львів, 2013

Додаткова:

1. Стан сучасного українського суспільства: цивілізаційний вимір. За наук. ред. М. О. Шульги. К., 2017
2. Юрій М. Ф. Соціологія: Підручник. К., 2013

Тема 2. Теоретичний вимір соціології

1. Соціальна фізика» О. Конта.
2. Органічна соціологія Г. Спенсера.
3. Раціональний підхід М. Вебера.
4. Соціологічна теорія Е. Дюркгейма.
5. Системний підхід Т. Парсонса.

Література:

Основна:

1. Кузьменко, Т. М. Соціологія. Навч. посіб. К., 2019. С. 18-35.
2. Лукашевич М. П., Туленков М. В. Соціологія: загальний курс. К., 2011.
3. Сапелкіна О. В., Чепурко Г. І. Емпірична соціологія: курс лекцій. Львів: Простір-М, 2018, 268 с.

4. Соціологія: підручник/Заред. докт. соціол. наук, проф. В.М. Пічі.
Львів, 2013

Додаткова:

3. Стан сучасного українського суспільства: цивілізаційний вимір. За наук. ред. М.О. Шульги. К., 2017

4. Юрій М.Ф. Соціологія: Підручник. К., 2013

Тема 3. Суспільство як цілісна система.

1. Основні концепції походження суспільства
2. Традиційне суспільство
3. Індустріальне суспільство
4. Постіндустріальне суспільство
5. Соціальний прогрес та занепад суспільства
Література:

Основна:

1. Кузьменко, Т.М. Соціологія. Навч. посіб. К., 2019. С. 52-88.
2. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Соціологія: загальний курс. К., 2011
3. Соціологія: підручник/Заред. докт. соціол. наук, проф. В.М. Пічі.
Львів, 2013

Додаткова:

4. Стан сучасного українського суспільства: цивілізаційний вимір. За наук. ред. М.О. Шульги. К., 2017
5. Юрій М.Ф. Соціологія: Підручник. К., 2013

Тема 4. Соціальна структура та стратифікація

1. Соціальна стратифікація: поняття та сутність
2. Історичні типи стратифікації
3. Соціальна нерівність в сучасному світі
4. Соціальна мобільність

Література:

Основна:

1. Кузьменко, Т.М. Соціологія. Навч. посіб. К., 2019. С. 89-140.
2. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Соціологія: загальний курс. К., 2011.
3. Мертон К. Соціальна теорія і соціальна структура. Харків, 2006.
4. Сапелкіна О.В., Чепурко Г.І. Емпірична соціологія: курс лекцій. Львів: Простір-М, 2018, 268 с.

Додаткова:

5. Кризис в Украине: зоны поражения. Взгляд социологов. К., 2012.
6. Новые социальные неравенства. К., 2006.
7. Симончук Е.В. Средний класс: люди и статусы. К., 2003.
8. Стан сучасного українського суспільства: цивілізаційний вимір. За наук. ред. М.О. Шульги. К., 2017

Тема 5. Соціологія культури

1. Суспільство та культура

2. Соціальні функції культури
 3. Типологія культури
 4. Субкультури: причини появи та загальний огляд
- Література:

Основна:

1. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Соціологія: загальний курс. К., 2011
2. Сорока Ю.Г. Соціологія культури: навч.-метод. посіб. Харків, 2015

Додаткова:

4. Іонин Л.Г. Соціологія культури: путь в новое тысячелетие. М., 2005
5. Культура—суспільство—особистість: навч. посібник. К., 2008

Тема 6. Соціологія особистості

1. Соціологічні теорії особистості
2. Соціалізація особистості: етапи та агенти
3. Соціальні ролі та соціальні статуси
4. Девіація та її наслідки

Література:

Основна:

1. Кузьменко, Т.М. Соціологія. Навч. посіб. К., 2019. С. 192-240.
2. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Соціологія: загальний курс. К., 2011

Додаткова:

1. Москаленко В.В. Соціалізація особистості: монографія. К., 2013
2. Соціальна структура та особистість. К.: Києво-Могилянська академія, 2007

Тема 7. Соціологія сім'ї та молоді

1. Сім'я як малі група та соціальна організація
2. Класифікація та функція сім'ї
3. Соціальний інститут шлюбу
4. Гендерні відносини в сучасному світі

Література:

Основна:

1. Кузьменко, Т.М. Соціологія. Навч. посіб. К., 2019. С. 162-191.
2. Лукашевич М.П. Соціологія сім'ї: теорія та практика. Навчальний посібник. К., 2012

Додаткова:

3. Глазунов С.В. Соціологія сім'ї: навчальний посібник. Дніпропетровськ, 2002
4. Юрій М.Ф. Соціологія: Підручник. К., 2013

Тема 8. Соціальні відносини та соціальні конфлікти.

1. Соціальна дія та соціальна взаємодія
2. Партнерство та співробітництво в соціумі
3. Соціальний контроль та санкції
4. Соціальні конфлікти: природа та наслідки

5. Попередження та вирішення конфліктів
Література:

Основна:

1. Даниленко, О. А. Социологическое измерение конфликта Харків, 2003
2. Лукашевич М. П., Туленков М. В. Соціологія: загальний курс. К., 2011

Додаткова:

3. Козер, Л. Функции социального конфликта. М., 2005
5. Юрій М. Ф. Соціологія: Підручник. К., 2013

Тема 9. Соціологічне дослідження

1. Соціологічне дослідження: поняття та типологія
2. Спостереження як метод соціологічних досліджень
3. Соціальні експерименти, сутність, цілі та методи проведення
4. Інтерв'ю як форма опитування
5. Соціологічне опитування як метод дослідження Лі

тература:

Основна:

1. Богдан О. Що варто знати про соціологію та соціальні дослідження? К., 2015.
У вільному доступі за посиланням.
2. Вербець В. В. Методологія та методика соціологічних досліджень. Острог, 2007.

Додаткова:

3. Кузьменко Т. М. Соціологія. Навч. Посібник. К., 2019. С. 242-273.
4. Юрій М. Ф. Соціологія: Підручник. К., 2013

Матеріали для самоконтролю

Питання до теми 1. Соціологія як суспільна та гуманітарна наука

1. Що відрізняє комплекс соціальних наук?
2. Що є об'єктом та предметом соціології?
3. Як і в чому відрізняється соціологія?
4. Як функції соціології вам відомі?

Питання до теми 2. Теоретичний вимір соціології

1. Чому О. Конта вважають «батьком соціології»?
2. У чому сутність «розуміючої соціології» М. Вебера?
3. У чому сутність механістичного підходу до вивчення суспільства?
4. Хто займався проблемами стратифікації суспільства?
5. Хто є засновником системного підходу до соціології?

Питання до теми 3. Суспільство як цілісна система

1. Як існують ознаки суспільства вивчаєте?
2. Що відрізняє традиційне суспільство?
3. Як існують ознаки індустріального суспільства?
4. Як у друге назвувалося постіндустріальне суспільство?

5. Чому суспільства занепадають?

Питання до теми 4. Соціальна структура та стратифікація

1. Чому в суспільстві виникає нерівність?
2. Які типи стратифікації вам відомі? Як їх відкрити? Закрити?
3. Що відрізняє класову систему суспільства?
4. Які типи мобільності ви знаєте?
5. Які класи є в сучасному українському суспільстві?

Питання до теми 5. Соціологія культури

1. Як культура впливає на суспільство?
2. Як суспільство впливає на культуру?
3. Які соціальні функції виконує культура?
4. Чому масова культура виникає в ХХ ст.?
5. Як глобалізація впливає на національну культуру?

Питання до теми 6. Соціологія особистості

1. Чого людині більше: соціального чи природного?
2. Що таке соціалізація?
3. Яким чином відбувається соціалізація?
4. Які моделі соціалізації вам відомі?
5. Хто такі агенти соціалізації?

Питання до теми 7. Соціологія сім'ї та молоді

1. Яку роль грає інститут сім'ї в суспільстві?
2. Які типи сім'ї вам відомі?
3. Яку роль грає в суспільстві інститут шлюбу?
4. Яку еволюцію пройшов інститут сім'ї? Інститут шлюбу?
5. Які нові тенденції розвитку інституту сім'ї та шлюбу вам відомі?

Питання до теми 8. Соціологія конфлікту

1. Чому виникають конфлікти в суспільстві?
2. Чим може бути суспільство без конфліктним?
3. Які конструктивні та деструктивні функції конфліктів ви знаєте?
4. Які типи конфліктів вам відомі?
5. Як істотні конфлікти існують?

Питання до теми 9. Соціологічні дослідження

1. Що таке «соціальна інформація»? Яких типів вона буває?
2. Чим відрізняються якісні та кількісні соціальні дослідження?
3. У чому сутність соціологічного експерименту?
4. Які типи соціологічного спостереження ви знаєте?
5. Коли логічно застосовувати метод фокус-груп?
6. Які правила підготовки до інтерв'ю?
7. Як правильно підготувати питання до анкети?

8. Що таке вибіркатаяквона формується?

Індивідуальні завдання

Тематика рефератів:

1. Бідність в українському суспільстві
2. Вплив російської масової культури на українське суспільство
3. Гендерні відносини в сучасному світі
4. Джерела та наслідки соціальної нерівності
5. Ієрархічна теорія потреб А. Маслоу.
6. Класова соціальна теорія К. Маркса
7. Конфлікти у молодіжному середовищі.
8. Концепція соціальної системи Т. Парсонса
9. Культурні ризики та цінності сучасного українського студентства.
10. Мобільність в українському суспільстві
11. Насильство в українській сім'ї та шляхи боротьби з ним
12. Особистість в ліберальному суспільстві
13. Особистість в тоталітарному світі
14. Особливості сучасного інституту сім'ї
15. Проблема становлення та розвитку середнього класу в Україні
16. Проблеми студентської сім'ї.
17. Релігія та соціалізація особистості
18. Родинні конфлікти: причини та наслідки
19. Роль віконфліктів в сучасному суспільстві
20. Сексуальна революція: сутність, тенденції, вплив на сім'ю.
21. Сімейні ролі та гендерні стереотипи
22. Соціальна стратифікація в Україні
23. Соціальний ліфту в Україні
24. Соціальний портрет українського селянства
25. Соціологічна концепція М. Вебера
26. Соціологічна концепція О. Конта
27. Соціологічні концепції В. Парето
28. Соціологічні погляди Е. Дюркгейма
29. Соціологічні теорії особистості
30. Соціологія Г. Спенсера
31. Соціологія П. Сорокіна.
32. Структурно-функціональна модель Р. Мертона
33. Суїцид як форма девіантної поведінки.
34. Суспільство в епоху соціальних мереж
35. Суспільство: механізми розвитку та руху
36. Сутність та походження масової культури
37. Тенденції розвитку соціально-демографічної структури сучасного українського суспільства.
38. Теорії соціального конфлікту Р. Дарендорфа та Л. Козера
39. Технології вирішення соціальних конфліктів
40. Демографічні проблеми сучасної України

Тематика есе:

1. Структура суспільства як основа всіх соціальних процесів.
2. Зміни соціально-професійної структури і майбутнє.
3. Вплив міграції на соціальну структуру західного суспільства
4. Заходи соціальної політики для вирішення проблеми народжуваності в Україні.
5. Соціальна нерівність для мене - ...
6. Соціальна мобільність моєї родини
7. Особливості соціального розшарування в Україні
8. Соціальний ліфт в Україні
9. Соціальні проблеми відносин між поколіннями
10. Соціальна взаємодія в студентському середовищі
11. Студентська група: основні причини конфліктів та механізми подолання
12. Особливості соціальної взаємодії в студентському середовищі
13. Проблема булінгу в українській школі
14. Моббінг та шляхи його подолання в сучасному світі
15. Конфлікти у молодіжному середовищі
16. Вплив масової культури на життя сучасного українця.
17. Культура цінностей моєї професії.
18. Культура цінностей моєї родини.
19. Молодіжні субкультури в період системних суспільних змін
20. Які типи ціннісних орієнтацій превалюють в сучасному українському суспільстві?
21. Моя власна соціалізація
22. Порівняльний аналіз біологічного, психологічного та соціологічного пояснення девіантної поведінки.
23. Процес соціального контролю особистості.
24. Тенденції розвитку сім'ї в сучасних західних країнах
25. Тенденції розвитку сім'ї в Україні
26. Життєві цикли моєї родини.
27. Заборона абортів: можливі наслідки
28. Проблема розлучень в українському соціумі
29. Студентська сім'я: проблема та шляхи її подолання
30. Насильство в українській родині

Перелік питань для підсумкового контролю:

1. Об'єкт, предмет соціології.
2. Рівні та функції соціології
3. Історичні умови виникнення соціології.
4. Соціологія О. Конта
5. Соціологічні ідеї Г. Спенсера
6. Соціологічні підходи В. Парето

7. Соціологічні погляди Е. Дюркгейма
8. М. Вебер та соціологічна наука
9. Система Т. Парсонса
10. Структурний функціоналізм Р. Мертона
11. Теорія конфлікту Р. Дарендорфа
12. Соціологія П. Сорокіна
13. Соціологія в системі наук.
14. Суспільство як система
15. Типи суспільств
16. Соціальна взаємодія і соціальні відносини.
17. Соціальна структура
18. Соціальні статуси та соціальні ролі
19. Соціальні групи і спільноти.
20. Сутність соціальної стратифікації. Історичні типи стратифікації.
21. Бідність і нерівність. Вимір бідності.
22. Класова теорія суспільства
23. Соціальна мобільність, її види.
24. Сутність і структура конфлікту.
25. Проблема конфлікту в соціологічній традиції.
26. Джерела конфліктів в сучасному світі
27. Конфлікт і модернізація суспільства.
28. Типологія соціальних конфліктів.
29. Управління конфліктами і форми їх розв'язування
30. Соціальні ролі та рольові конфлікти
31. Соціологічне розуміння культури.
32. Структурні компоненти культури.
33. Види культури
34. Культурний релятивізм та етноцентризм
35. Масова культура в сучасному світі
36. Елітарна культура в сучасному світі
37. Субкультури в сучасному світі
38. Культура та соціалізація особистості
39. Основні теорії соціалізації
40. Етапи та агенти соціалізації
41. Девіантна поведінка людини та групи: поняття, види.
42. Соціальний контроль та соціальні санкції
43. Соціальні функції релігії
44. Молодь як особлива соціальна група
45. Інститут освіти в сучасному суспільстві
46. Девіантна поведінка молоді: причини та корекція.
47. Інститут сім'ї та шлюбу
48. Функції, структура та типи сімей.
49. Сучасні тенденції розвитку інституту сім'ї
50. Демографічна політика та демографічна ситуація в Україні.
51. Роль сім'ї в соціалізації людини

52. Загальна характеристика соціологічних досліджень
53. Соціальний експеримент
54. Спостереження як вид соціального дослідження
55. Анкетування: цілі, види та методика.
56. Соціологічне опитування: види та методика проведення
57. Інтерв'ю як вид опитування
58. Фокус-групи в соціологічних дослідженнях
59. Якісні та кількісні соціологічні дослідження
60. Вибіркатапохибка під час опитування

Технічна та програмна безпека (обладнання).

Кожному здобувачу потрібно доєднатися до навчального середовища Google Classroom, оскільки там розміщуються навчальні матеріали, проводиться оцінювання виконання самостійних робіт, ведеться журнал оцінювання навчальних досягнень, є можливість для листування з викладачем. У режимі дистанційного навчання - вивчення курсу додатково передбачає приєднання кожного здобувача вищої освіти до програми Google Meet (для занять у режимі відеоконференцій). У цьому випадку здобувач має самостійно потурбуватися про якість доступу до Інтернету. Для роботи в дистанційному форматі потрібні ноутбук/персональний комп'ютер/мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернету для:

- комунікації та опитувань,
- виконання завдань самостійної роботи,
- виконання індивідуальних завдань,
- проходження тестування (поточний, підсумковий контроль) тощо.

5. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

- Вивчення дисципліни передбачає роботу в групі.
- Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики.
- Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються додаткові бали. За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування тощо) навчання може відбуватись в дистанційному режимі за погодженням із викладачем дисципліни.
- Самостійна робота включає в себе теоретичне вивчення питань, що стосуються тем лекційних занять, які не ввійшли в теоретичний курс, або ж були розглянуті коротко, їх поглиблена проробка за рекомендованою літературою, а також виконання практичних завдань з метою закріплення теоретичного матеріалу.
- Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін.
- Ліквідація заборгованості відбувається протягом 1 тижня після встановленого терміну. При цьому оцінка знижується на 10 %.

- Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності: при використанні Інтернет-ресурсів та інших джерел інформації здобувач повинен вказати джерело, використане під час виконання завдання.
- Списування під час контрольних робіт не припустиме (вт.ч. із використанням мобільних пристроїв).

6. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

Вимоги до знань та умінь студентів	Максимальна кількість балів, оцінка за шкалою ECTS
Повно й ґрунтовно володіє знаннями, фактичною інформацією та поняттєвим апаратом, в логічній послідовності передає знання з відповідним аналізом й узагальненням вивченого. Простежував зв'язок теоретичного матеріалу з практикою.	A: 90–100б.
Свідомо володіє знаннями, фактичною інформацією та поняттєвим апаратом, в логічній послідовності передає знання з відповідним аналізом й узагальненням вивченого.	B: 80–89б.
Свідомо володіє знаннями, фактичною інформацією та поняттєвим апаратом. Проте відсутня логічна послідовність у викладі матеріалу, відсутні певні висновки щодо викладеної інформації.	C: 75–79б.
Знання модулів передаються зазубреними з підручників (з конспекту) фразами. Відсутня логічна послідовність у викладі навчального матеріалу, відсутні певні висновки щодо викладеної інформації.	D: 66–74б.
Знання модуля передаються тільки за допомогою певних питань з боку викладача.	E: 60–65б.

ВИДИ КОНТРОЛЮ:

Вхідний контроль знань здійснюють на перших навчальних заняттях з метою виявлення рівня базових знань, умінь та навичок студентів із навчальної дисципліни.

Поточний контроль відбувається впродовж вивчення дисципліни на семінарських заняттях у формі: семінарів та виконання самостійних робіт та індивідуальною роботою.

Рубіжний (модульний) контроль відбувається в кінці вивчення блоків змістових модулів і здійснюється у вигляді тематичного тесту.

Підсумковий контроль відбувається у формі заліку (питання для підготовки наведено у Додатку).

РОЗПОДІЛ БАЛІВ ЗА ВИДАМИ ДІЯЛЬНОСТІ:

Вид діяльності студента	Макси	Модуль I	Модуль II	
-------------------------	-------	----------	-----------	--

		кількість одиниць	максималь на кількість балів	кількість одиниць	максималь на кількість балів	Форма контролю
Роботанасемінарському за нятті	5	-	-	9	45	Залік
Виконання завдань для самостійної роботи	5	2	10	7	35	
Виконання модульної роботи	10	1	5	1	5	
Разом			15		85	
Розрахунок балу за курс: $100 + 100/2 = 100$						100

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ:

Основні:

1. Кузьменко, Т. М. Соціологія. Навч. посіб. Київ, 2019
2. Лукашевич М. П., Туленков М. В. Соціологія: загальний курс. Київ, 2011
3. Підлісний М. М. Соціологічний практикум: Навчальний посібник у схемах і коментарях. Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2016. 132 с.
4. Сапелкіна О. В., Чепурко Г. І. Емпірична соціологія: курс лекцій. Львів: Простір-М, 2018, 268 с.
5. Сірий Є. В. Соціологія: загальна теорія, історія розвитку, спеціальні та галузеві теорії: навч. посібник. – Вид. 2-ге – К.: Атіка, 2007. – 480 с.
6. [Соціологія: Словник термінів і понять. / Заред. Біленького Є. А. і Козловця М. А. – К.: Кондор, 2006. – 372 с.](#)
7. Соціологія: підручник. Заред. Городяненко В. Г. – 3-тє вид., перероб., доп. – К.: Академія, 2008. – 544 с.
8. Соціологія: підручник / Заред. докт. соціол. наук, В. М. Пічі. Львів, 2013.
9. Юрій М. Ф. Соціологія: Підручник. Київ, 2013.
10. Українське суспільство: моніторинг соціальних змін. Результати національних щорічних моніторингових опитувань (1992-2020). Інститут соціології НАН України. К. 2020. – 546 с.

Додаткові:

1. Вербець В. В. Методологія та методика соціологічних досліджень. Острог, 2007.
2. Глазунов С. В. Соціологія сім'ї: навчальний посібник. Дніпропетровськ, 2002.
3. Даниленко, О. А. Социологическое измерение конфликта Харків, 2003.
4. Докаш В. І. Соціологія релігії: навч. посібник. Чернівці, 2010.
5. Кризис в Украине: зоны поражения. Взгляд социологов. К., 2012.
6. Культура – суспільство – особистість: навч. посібник. К., 2008.

7. Лукашевич М.П. Соціологія сім'ї: теорія та практика. Навчальний посібник. К., 2012
8. Мертон Р. Соціальна теорія і соціальна структура. Харків, 2006
9. Москаленко В.В. Соціалізація особистості: монографія. К., 2013
10. Новые социальные неравенства. К., 2006.
11. Пірен М.І. Соціологія релігії: Підручник. К., 2008.
12. Симончук Е.В. Средний класс: люди и статусы. К., 2003.
13. Сорока Ю.Г. Соціологія культури: навч.-метод. посіб. Харків, 2015.
14. Соціальна структура та особистість. К., 2007.
15. Стан сучасного українського суспільства: цивілізаційний вимір. З науков. ред. М.О. Шульги. К., 2017.

Інформаційні ресурси:

1. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського URL: www.nbuv.gov.ua
2. Національна парламентська бібліотека України URL: www.nplu.kiev.ua
Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського URL: www.nbuv.gov.ua
3. Інститут соціології НАНУ-URL: <https://i-soc.com.ua/>
4. Київський міжнародний інститут соціології - URL: <https://www.kiis.com.ua/>
5. Соціологічна група «Рейтинг»-URL: <http://ratinggroup.ua/>
6. Фонд Демократичні ініціативи ім. Ілька Кучеріва-URL: <https://dif.org.ua/>